

Ptilothamnion pluma

Fjäderdun

Alger, Rödalger

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Kunskapsbrist (DD)

Klass: Florideophyceae, **Ordning:** Ceramiales, **Familj:** Wrangeliaceae, **Släkte:** *Ptilothamnion*, **Art:** *Ptilothamnion pluma* - fjäderdun (Dillwyn) Thuret in Le Jolis **Synonymer:** *Conferva pluma* Dillwyn, *Callithamnion barbatum* C.Agardh, *Callithamnion pluma* (Dillwyn) C.Agardh, *Spermothamnion barbatum* (C.Agardh) Nägeli, *Ptilothamnion lucifugum* Cotton, *Ptilothamnion micropterum* (Montagne) Bornet, *Spermothamnion mesocarpum* (Carmichael) Chemin, *Spermothamnion barbatum* var. *mesocarpum* (Carmichael) Batters, *Callithamnion mesocarpum* Carmichael, *Rhodochorton mesocarpum* (Carmichael in Hooker) Kjellman, *Herpothamnion pluma* (Dillwyn) Nägeli, *Herpothamnion barbatum* (C. Agardh) Nägeli

Kännetecken

Fjäderdun är en marin rödalger som växer på sitt substrat som centimeterstora fläckar, bildade av basala, rhizoidförsedda trådar från vilka knappt centimeter-långa, upprätta grenar växer ut. Grenarna bär sidogrenar som sitter regelbundet eller oregelbundet, vanligen motsatta men också ensamma, där de vegetativa cellerna är cylindriska. Bålen är endast en cell bred och saknar bark. Gametofyterna är skildkönade, där hanplantan bär spermatangiesamlingar i toppen på sidogrenarna. Även honorganen utvecklas i grenspetsarna och utvecklas efter befruktningen till cystokarp. Tetrasporangierna sitter också i toppen eller på sidan av de yngsta sidogrenarna och är runda eller elliptiska. Även oktosporangier kan förekomma i toppen av grenarna (Maggs & Hommersand 1993). Fjäderdun kan i Sverige eventuellt förväxlas med pudervippa *Spermothamnion repens* men skiljer sig genom att både rhizoiderna och de upprätta grenarna utgår från cellens mitt i de basala trådarna hos fjäderdun, medan rhizoiderna utgår från cellernas basala del och de upprätta grenarna från cellernas apikala del hos pudervippa (Maggs & Hommersand 1993).

Utbredning och status

Rödalgersläktet *Ptilothamnion* har ca 15 arter, men detta är den enda art som är funnen i Sverige och då bara i norra Bohuslän. Fjäderdun har här bara påträffats 1994 på hapterer (fästorgan) av stor-tare *Laminaria hyperborea* på 19 m djup vid Ursholmen i Kosterhavet och bestod av några mm långa sterila trådar (Athanasiadis 1996). Arten kan dock vara förbisedd på grund av sin ringa storlek, och inga fynd finns angivna i Artportalen för perioden 2000-2015 (Artportalen 2016). Fjäderdun finns inte angivet i de senaste checklistorna från Danmark (Nielsen 2005), Norge (Rueness m.fl. 2001) eller Tyskland (Schories m.fl. 2009). Den är vanlig i de södra och västra delarna av Brittiska öarna samt kring Shetland, men ses sällan i de östra delarna eller i norra Skottland (Maggs & Hommersand 1993, se även karta i www.algaebase.org). Då fjäderdun bara hittats en gång i Sverige, vet vi inte hur utbredd denna lilla rödalger är i svenska vatten och den har därför klassificerats som Kunskapsbrist (DD).

Ekologi

Den svenska förekomsten som epifyt på stor-tare är också ett av de sublitorala habitat som anges för de Brittiska öarna, men där kan fjäderdun dessutom växa på rödalgerskalkkrustor, och ibland tillsammans med andra mindre rödalger som exempelvis pudervippa. Dessutom har den påträffats epilittiskt i tidvattenzonen i grottor och hållkar, där den tål stark vågexponering (Maggs & Hommersand 1993). Några uppgifter om dess krav på temperatur och salthalt eller tolerans mot föroreningar har inte gått att få fram.

Hot

Då vi inte vet mycket om ekologin hos fjäderdun i våra vatten är det svårt att beskriva några särskilda hotfaktorer. Möjligen skulle en eventuell stark minskning av stor-tare kunna utgöra ett hot. Fjäderdun växer hos oss sannolikt nära sin nordliga utbredningsgräns, och dess ringa storlek gör att arten lätt kan förbises.

Åtgärder

Några specifika åtgärder är sannolikt inte aktuella i rena havsområden, där den kan vara vanligare än vad vi vet. Mer ingående inventeringar av stor-tarens stipes (stjälkar) och hapterer samt djupare klippbottnar skulle kunna ge oss en bättre bild av artens utbredning.

Litteratur

Artportalen. 2016. *Rapportsystem för växter, djur och svampar*. ArtDatabanken, SLU. [<http://www.artportalen.se>] [uttag 2016-01-27]

Athanasiadis, A. 1996. *Taxonomisk litteratur och biogeografi av skandinaviska rödalger och brunalger*. Algologia, Göteborg: 1-280.

Maggs, C.A. & Hommersand, M.H. 1993. *Seaweeds of the British Isles*. Volume 1 Rhodophyta. Part 3A Ceramiales. HMSO, London: 1-444.

Nielsen, R. 2005. *Danish seaweeds. List of species*. Botanical Museum, Köpenhamn. [<http://www.nathimus.ku.dk/bot/seaweeds.htm>]

Rueness, J., Brattegard, T., Lein, T.E., Küfner, R., Pedersen, A. & Sørlie, A.C. 2001. Class Rhodophyceae (Division Rhodophyta). I: Brattegaard, T. & Holthe, T. (red.), *Distribution of marine, benthic macro-organisms in Norway. A tabulated catalogue*. Revised edition. Research Report 2001-3. Directorate for Nature Management, Trondheim.

Schories, D., Selig, U. & Schubert, H. 2009. Species and synonym list of the German marine macroalgae based on historical and recent records. *Rostocker Meeresbiologische Beiträge* 21: 7-135.

Författare

Inger Wallentinus 2012, rev. 2016. © ArtDatabanken, SLU 2016